

ישיבת מיר
YESHIVAS MIR
YERUSHALAYIM

פרשת כי תצא
אלול תשפ"ו

זמני כניסת ויציאת השבת

ירושלים	18:41	19:53
בני ברק	18:58	19:56
ציריך	20:00	21:15
וינה	19:43	21:09
אנטוורפן	20:33	21:44
פריז	20:26	21:44
לונדון	19:57	21:00

דבר הישיבה

"שמש?? -

זה ראש הישיבה שלנו"

פעם אחת, בראש חודש אלול, הבחין מרן רה"י שה"ת רבי חיים שמואלביץ זצ"ל בבחור חדש, שבא לישיבה עם מזוודה ביד.

ראש חודש אלול, "דגים שבים ורועדים...", ורבי חיים שקוע בהרהורי תשובה ונתון באימת הדין. אך כל זה לא מפריע לו לתת דעתו על הבחור החדש, ולפנות אליו בלבביות גדולה: "ברוכים הבאים! במה אפשר לעזור לך?"

"אני רוצה להיבחן", אומר הבחור. "איפה הרב הבוחן?" "הגר"ח עונה לו בסבר פנים יפות: "אני אראה לך איפה הרב הבוחן".

לקח אותו רבי חיים לבנין השני, סחב עבורו את המזוודה לקומה השניה, ואמר לו: "פה נמצא ראש הישיבה הבוחן".

הבחור הביט בו נבוך: "אני אכנס עם המזוודה? מה יגיד הרב, שאני בטוח שאתקבל פה? זה לא נעים. אבל מה אני אעשה עם המזוודה, אשאיר במסדרון? אם מישורו ייקח את המזוודה, אני אשאר בלי כלום, וגם לא אוכל ללכת למקום אחר. מה אעשה?" - רבי חיים ראה את מצוקתו, ואמר: "אני אשמור לך על המזוודה!".

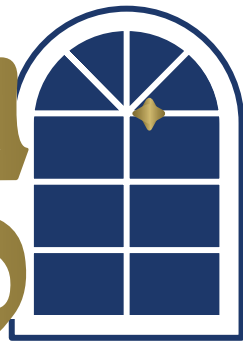
הבחור נכנס להבחן, ולאחר זמן מה יצא ופניו זורחות. "התקבלתי! עכשיו צריך לסדר לי חדר!" אמר לו הגר"ח: "בבין הזמנים התחתן בחור אחד, שהיה ישן בקומה השלישית. מיטתו פנויה עכשיו, בוא ואראה לך היכן היא".

עלה איתו לקומה השלישית, הראה לו את החדר ואת המיטה, הראה לו את התאים המיועדים לו בארון, והדריך אותו איך מגיעים לבית המדרש.

הנה הפשטותם צורת הישיבה, וקלטתם רוח ורצון הישיבה, ובזה עשיתם לכם חבורה לילך בעקבות רוח הישיבה, ובכל מקום שאתם נמצאים לקחתם זאת כאילו להיות עם הישיבה בין כתלי הישיבה!

(מסן המשגיח הגא"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל סמ"ד)

בירה מדרש

גליון שבועי לתלמיד, בוגרי וידידי ישיבת מיר | כי תצא 640

מתורת רבותינו

להשריש גודל השכר בכל מעשה ומעשה

שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים (כב, ז).

רבות ואיכותיות, דווקא במצב כזה עלינו להתעורר שלא רק במעשים הגדולים מונח השכר, אלא חביבות המצוות היא על עצם קיומם ועשיית נחת רוח ליוצרנו, זה מה שאמרו חז"ל (קידושין לט) "אין לך מצוה קלה שבתורה שאין תחיית המתים תלויה בה שהרי שילוח הקן מצוה קלה היא וכתוב בה למען ייטב לך והארכת ימים לעולם שכולו טוב לעולם שכולו ארוך".

אמנם, עורר המשגיח שיסוד זה קשה מאד להשריש בתוכינו בעצם חזרת הידיעה, גם אם הדברים ברורים ויודעים לנו, אלא השרשתם הוא בכח הציור אם האדם מצייר וממחיש לעצמו בחוש מהו שכר כל מצוה ומצוה, שכר כל פרט ופרט בעשיית רצון השי"ת, כל שכן בדברים קשים, רק אז יושרו בו הדברים.

(דבר יחזקאל - עמ' עו)

"המצוה הקלה שכרה גדול והפלא אשר לא ימד ולא יספר, הלא תראה במצוות שילוח הקן שאין בה טורח ולא פזור ממון נאמר עליה "למען ייטב לך והארכת ימים" ואמרו חז"ל (חולין קמב) רבי יעקב אומר אין לך מצוה קלה בתורה שאין תחיית המתים תלויה בה... (שערי תשובה ג, י).

שתי גישות יש לנו למעשה המצוות, אחד יודעים אנו שכלל שקשה יותר לקיים השכר מרובה, שכן לפום צערא אגרא, אולם למרות זאת מבהירים לנו חז"ל שעצם עשיית רצון השם, גם אם זה קל ולא כרוך בקושי שכרו רב לאין ערוך.

הגה"צ המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, היה מעורר שלפעמים דווקא בין אנשי מעלה מתחדדת ההרגשה, הלא יושבים אנו בישיבה וזוכים למצוות כה

עבירה גוררת עבירה - מצוה גוררת מצוה

כי תבנה בית חדש (כב, ח).

"אם קיימת מצוות שילוח הקן, סופך לבנות בית חדש, ותקיים מצוות מעקה, שמצווה גוררת מצווה, ותגיע לכרם ושדה ולבגדים נאים, לכן נסמכו פרשיות הללו" (רש"י)

להלן מצינו תהליך כזה לגבי עבירה (כב. יד) "ושם לה עלילות דברים, עבירה גוררת עבירה, עבר על לא תשנא, סופו לבוא לידי לשון הרע", זהו טבע הדברים. כך מצינו גם בחטא המרגלים (לעיל א. כב ברש"י) "ותקרבון אלי כולכם, בעירובויא באו", איך נופלים לתוך חטא כזה של עירובויא, הרי דרגת דור המדבר היתה עצומה ואיך הגיעו למצב כזה ועוד שהגיעו לדרגה שיוכלו לומר (יג. לא ברש"י) "כי חזק הוא ממנו, כלפי מעלה אמרו?"

אלא, היה אומר מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל: צריך לזכור יסוד גדול, כאשר מתפרץ הנהר באיזה מקום, פלא פלאות הוא שחוץ מנהר זה עצמו, כמעט בכל נהר נופלים לתוכו עשרות נהרות, וטעם הדבר ידוע ליודעי הטבע.

חותמו של כלל ישראל - מידות טובות

לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו (כג, ח).

לא תתעב מצרי - מכל וכל, אע"פ שזרקו זכוריים לאוהב מה טעם, שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק. (רש"י)

מזהירה התורה את כל עם ישראל שיזכרו רק את הטובה שקיבלו במצרים.

אמר מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל, הנה זה ודאי שהמצרים קיבלו תמורה מלאה על האכסניא שהיו לישראל, לא זו בלבד שיוסף הצילם מכליון

בשנות הרעב, אלא הם אף לא שילמו שכר עבודת שישים ריבוא שנשתעבדו במצרים במשך ארבע מאות ושלשים שנה, וכמו שמובא בחז"ל (סנהדרין דף צ"א ע"א). הרי ששילמו ישראל את מלוא התמורה עבור האכסניא שקיבלו בשעת הדחק, ובדאי שהמצרים לא הפסידו מהם כלום.

ואחרי כל זאת, אחרי שהתעשרו מצרים מישאל, היו <

מתורת רבותינו

הללו כקוץ בעיניהם ולא יכלו לסבול אותם, עד שגזרו את הגזירה הנוראה ביותר "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו". במשך כל שנות גלות ישראל העשירה ורוויה בצרות ופורענויות לא נשמעה גזירה איומה כזאת.

רואים אנו איפוא מה היה המחיר ששילמו ישראל בעד האכסניא שלהם במצרים. ועל אכסניא נוראה כזו מזהירה אותנו התורה "לא תתעב מצרי - שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק".

נצייר נא לעצמנו ציור חי אשר ממחיש את התמיהה העולה מאזהרה זו: חי לו דייר ששילם כל ימיו בעד שכירות דירתו, במהלך כל השנים סבל השוכר מרורות מבעל הבית שהסב לו צרות צרורות ולא נתן מנוח לנפשו, וכאשר רוצה השוכר לעזוב את דירתו ולעבור לדירה אחרת עוד מהין בעל הבית לעכבנו מלצאת, האם אחרי כל זה נחייב את השוכר המסכן להכיר טובה לבעל הדירה על שהניח לו לדור בה תמורת מיטב כספו?

אכן, כגודל התמיהה כך גודל הלימוד שלמדים אנו מצוייו זה על מהותו ודמותו של כלל ישראל, לא ככל העמים בית ישראל, חייבים אנו להתעלות למדרגה הגבוהה ביותר של הכרת הטוב, אפילו למצרים שהרעו לנו ויענונו, עד כדי שנצטוו "לא תתעב מצרי". כי אכן חותמנו של עם ישראל הוא מידות טובות.

ולעומת זאת, עמון ומואב נפסלו לבוא בקהל לעולם, וכמו שכתוב (פסוק ז) "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם", וזאת על שום מה? "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים" ומבאר הרמב"ן ז"ל: "והנראה אלי כי הכתוב הרחיק שני האחים האלה, שהיו גמולי חסד מאברהם שהציל אביהם ואמם מן החרב והשבי, ובזכותו שלחם ה' מתוך ההפכה, והיו חייבין לעשות טובה עם ישראל, והם עשו עמהם רעה. האחד שגר עליו בלעם בן בעור, והם המואבים, והאחד לא קידם אותם בלחם ובמים כאשר קרבו למולו וכו', ולכך הקדים הכתוב עמוני, והקדים להזכיר פשעו - "על דבר אשר לא קדמו אתכם", ואחר כך הזכיר מואבי וחטאתו".

למדנו מכאן יסוד נפלא, המצרים שייסרו את ישראל והיו נוגשים בהם באכזריות לא הורחקו מכל וכל מקהל ה', אך עמון ומואב אע"פ שלא שיעבדו את ישראל כלל הורחקו לדורות, ומפני מה? משום שלא קדמום בלחם ובמים ולא זכרו חסדי אבות. אלו המושחתים בהכרת הטוב, היינו שמושחתים הם במידותיהם, אינם ראויים לבוא בקהל ה' בשום אופן! צא ולמד מהן מידות רעות, לא הרחיק הקב"ה אומות אלו מקהל ה' על חטאיהם, אלא אך ורק על מידותיהם הרעות.

(דעת חכמה ומוסר - ח"א מאמר כ"ז, עמ' פ')

דבר הישיבה

"אה, רגע, שכחתי לשאול", נזכר הבחור "אתה, מה התפקיד שלך פה?" הגר"ח ענה לו, בענוותנות: "אני השמש פה"... אמר לו הבחור: "באמת שמש מסור מאוד. אני ארד למשרד ואמליץ עליך שמש מסור מאוד..."

במשך חצי שעה התארגן הבחור, ואחר כך ירד לבית המדרש. הוא ראה את הגאון עומד בכותל המזרח, וסביבו חצי גורן עגולה של בחורים, ששואלים אותו בלימוד. והוא משיב להם: "ראית את הפני יהושע הזה? הסתכלת ברמב"ם ההוא? תעיין ב'קצות החושן' הזה והזה..."

הבחור משפשף את עיניו בתימון. פעם ראשונה אני רואה שמש שהוא כזה תלמיד חכם, יודע 'פני יהושע', יודע 'קצות החושן'... לא היה יכול להתאפק, טפח למישהו על הכתף, והעיה: "איזה שמש תלמיד חכם יש פה?" - "שמש? זה ראש הישיבה שלנו!"

רעדה אחזה את הבחור. "הוא סחב את המזוודה שלי לקומה השלישית, וגם שמר לי עליה במשך עשרים דקות! הוא האיר לי פנים כל כך, ראש הישיבה הגדול!"

אותו יום - יום ראשון של אלול - נותר חקוק בליבו של הבחור כל ימי חייו...

(דורש טוב - אלול)

לקח מאלף מפועל שמוסר נפשו

ביומו תתן שכרו וגו' כי עני הוא ואילו הוא נושא את נפשו (כד, טו).

אל השכר הזה הוא נושא את נפשו למות, עלה בכבש ונתלה באילן. (רש"י)

ציוותה התורה "ביומו תתן שכרו", והטעם כי הפועל נושא את נפשו אליו ועבורו הוא נושא את נפשו למות, וכן אמרו בגמ' (ב"מ דף ק"ב ע"א) "מפני

מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה לא על שכרו?"

מורינו ראש הישיבה הגאון רבי **אריה לייב פינקל** זצ"ל החווה על לקח מאלף הנלמד מכאן לחובת האדם להתעלות בתורה, כי כשם שפועל מוסר את

נפשו עבור פרנסתו כדי חייו, כך צריך האדם למסור את נפשו להצלחתו בתורה, כדי לזכות לחיי נצח, ואז בודאי יצלח.

(הר יראה - מאמר כ"ח)

האדם מושפע גם אם רואה בעיניו את התוצאות השליליות

אשר קרן בדרך ויזנב בן כל הנחשלים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים (כה, יח).

"לשון קור וחום, צננך והפשירך מרתיחתך, משל לאמבטיה רותחת שאין כל בריה יכולה לירד... אף על פי שנכווה הקרה אותה בפני אחרים" (רש"י)

פלא פלאות, תמה הגה"צ המשגיח רבי **יחזקאל לוינשטיין** זצ"ל הרי כולם רואים שעמלק נכווה כל כולו כשקפץ לאמבטיה והוא נכווה כל כולו, אם כן למרות שהאבטיה התקררה מעט, איך ילמדו ממנו. רואים שטבע האדם שהוא יכול להישאר עם השפעת הקפיצה שראה, בלי להתבונן ולצרף מה התוצאה

שנעשתה גם אם ראה שהלה נכווה, זה סוד גדול בכוחות הנפש שכל כך גדולה השפעת הסביבה על האדם, שגם כשרואה ומבין מיד עד כמה מה שרואה הוא שקר וכזב, מ"מ זה משפיע.

(ממזרח שמש - במדבר עמ' ס"ו)

מבאר רבותינו

"כזה צ'ולנט עוד לא היה"

לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו (כג, ח).

לא תתעב מצרי - מכל וכל, אע"פ שזרקו זכוריהם ליאור, מה טעם, שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק. (רש"י)

הדבר מפליא מאד, כותב מרן המשגיח הגה"צ רבי **חיים זאב פינקל** זצ"ל, לרשעים הללו, רוצחים אכזרים שהטביעו את ילדי ישראל ביאור והשקיעו אותם בטיט, ועינו את ישראל ומיררו את חייהם, אליהם צריך עם בני ישראל להכיר טובה, ומפני מה? על שהיו להם "אכסניא בשעת הדחק", ואת הדחק

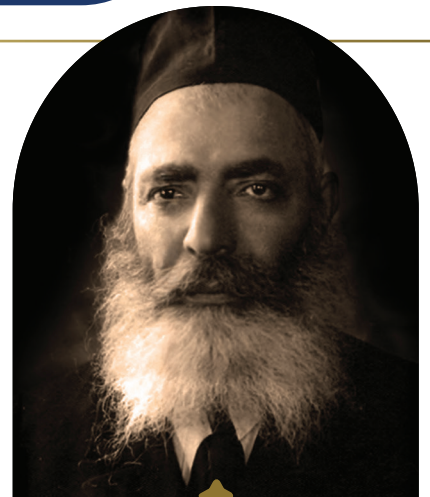
הלא הם הטילו עלינו, ואותה "אכסניא" למה היתה דומה? לבית מלא יגון ואבל, בית עבדים שכולו שעבוד ואפלה, וכשהוציאנו הקב"ה משם ברחמי הרבים, יצאנו לאור גדול, לשמחה ולחרות עולם, וכי להם אנו צריכים להכיר טובה?

אולם, סוף כל סוף הרי היתה זאת "אכסניא בשעת הדחק", ונאסר עלינו בלאו מדאורייתא שלא נשכח את "הטובה" ההיא, ולא נתעב ח"ו מצרי בן בנו של בעל אותה "אכסניא בשעת הדחק".

ויתר על כן דרשו חז"ל בפסיקתא: "אל תהיו כסוס כפרד אין הבין במתג ורסן עדין לבלום (תהלים לב, ט) - הסוס הזה, אתה ממתגו והוא בועט, מקשקשו והוא בולם, מקרבו מאכילו - והוא בועט, אתם אל תהיו כן, אלא הוו זהירין למיגד לטב טיבותיה, לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו".

עד כדי כך חייב אדם במידה זו של הכרת הטוב, ואם פגומה היא אצלו אפילו כחוט השערה הרי הוא נכלל בכלל אזהרת הכתוב "אל תהיו כסוס כפרד אין הבין".

ציון לנפש צדיק: שחזור והקמת אוהל מרון המשגיה בעיירה מיר והחשיפה ההיסטורית

תשעים שנה להסתלקותו של מרון המשגיה דשיבת מיר, הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל, הוקם מחדש האוהל על ציונו הקדוש בעיירה מיר. הכתבה שלפנינו מגוללת את מסכת התלאות שעבר מקום מנוחתו, החל מחורבן העיירה בימי הזעם, דרך גילוי הקבר הניסי בשנת תשמ"ט על ידי בנו, ועד לחנוכת האוהל המפואר בימים אלו על ידי צאצאיו ותלמידי תלמידיו. מסע היסטורי מרתק בין שרידי עולם התורה, גיא ההריגה וסיפורי הוד נדירים מבעל ה"דעת חכמה ומוסר".

אי"ה בגיליון חג הסוכות הבא עלינו לטובה, נרחיב את היריעה בפרויקט מיוחד ובלעדי; לראשונה יחשף מעל דפי הגיליון מקבץ תצלומים היסטוריים נדיר ומרגש מגנזי העבר, שילווה את המסע וישפוך אור חדש על מסכת התלאות, נס גילוי הציון ועד לחנוכת האוהל.

הצביע על קווי דמיון חיצוניים בולטים בין רבי שמחה זיסל להוריו שחיים היו בעיירה לפני חצי מאה, והכווין אותם אל עבר המקום המדויק שבו טמון מרון המשגיה.

כאשר הגיעו למקום, התברר גודל ההשגחה הפרטית ששמרה על הציון. התברר כי איכר מקומי, שחוויתו גבלה בבית העלמין, החליט להרחיב את שדותיו על חשבון קברי ישראל. האיכר לא נרתע, עקר את המצבות בזדון, וחרש את כל האגף שהוא של בית הקברות עד תום כדי לעבדו ולזרוע.

אולם, בתוך כל ההרס והחורבן, הקבר של מרון המשגיה שרד באורח ניסי. הסיבה לכך הייתה היסודות האיתנים של האוהל; יסודות אלו היו עשויים מבטון יצוק וחזק במיוחד, שנועד להחזיק את קירות האוהל המפואר. כלי העבודה הפשוטים של האיכר לא יכלו לעמוד בפני הבטון המוצק, והוא לא הצליח לעקור אותם בשום אופן. וכך, בעוד קירות האוהל נהרסו ואבניו נותצו, הקבר עצמו נותר שלם וללא פגע, מזדקר לבדו מתוך שטח אדמה חרוש ומעובד לחלוטין מכל עבריו. בני המשפחה שניצבו

חברי המשלחת למראות מצמררים של צימאון רוחני עצום בקרב יהודי רוסיה, אשר התחננו ללמוד חומש או משניות, לאחר עשרות שנים של ניתוק כפוי מכל זיק של תורה. לאחר שהות קצרה במוסקבה ובמינסק, בה פגשו את היהודי ר' יעקב שסייע להם רבות שלא על מנת לקבל פרס, שמו חברי המשלחת את פניהם לעבר העיירה מיר.

הנס הפלאי והאיכר שביקש להרחיב את שדהו

החיפוש אחר הקבר בבית העלמין העתיק במיר הפך למסע מפרך ורווי תלאות. עם הגיעם לשטח, נחרדו בני המשפחה לגלות כי בית הקברות נחרב לחלוטין. שעות ארוכות בוזבזו בחיפוש מייגע, ונדמה היה כי אבדה כל תקווה למצוא את מקום קבורתו של האבא והסבא הגדול.

לפתע, התרחש נס גלוי. איכר רוסי קשיש שעבר במקום הבחין ברבי שמחה זיסל ליבוביץ, ובאורח פלא זיהה את מוצאו המשפחתי. הגוי הקשיש

לפני תשעים שנה, ביום י"ח בסיוון שנת תרצ"ו, חשך עולמה של תורה. מרון המשגיה של עולם התורה, הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל, מי שהעמיד דורות של בני עלייה בדרך המוסר והיראה, נסתלק לבית עולמו. מקום מנוחתו כבוד נקבע בבית העלמין העתיק בעיירה מיר שבבלארוס, ועל ציונו הקדוש הוקם אוהל מפואר, שהפך לתל תלפיות עבור תלמידיו הרבים ושוחרי תורתו שניגשו לשפוך שיח במקום. סמוך להיכל הישיבה ממנה הפיץ את אורו.

אך ימי הזעם של מלחמת העולם השנייה לא פסחו גם על מקום ציון קודש זה. כאשר פלשו הנאצים ימ"ש לאזור, הם החריבו את העיירה היהודית כולה. במהלך שנות הזעם, הנאצים ימ"ש חיללו את מקום הקבורה באכזריות. מתוך רשעות וחשש שמא יהודים ימצאו מסתור בתוך המבנה, חוררו הצוררים את פתחי האוהל ברייזות, והרסו אותו. במשך עשרות שנים נותר הציון הקדוש חשוף ופרוץ לפגעי מזג האוויר. מסך הברזל הקומוניסטי שירד על מזרח אירופה ניתק לחלוטין את הגישה לעיירה, ובית העלמין העתיק נותר שומם ומוזנח.

חשיפה היסטורית - המסע המטלטל בשנת תשמ"ט

רק בשנת תשמ"ט, בחלוף חמישים שנה מאז החורבן, התאפשרה לראשונה גישה למקום. עם תחילת מדיניות ה"גלאסנוסט" (פתיחות) בברית המועצות, הוסרו חלק ניכר מהגבלות, דבר שאפשר ביקור בערים ובעיירות היסטוריות.

באותם ימים יצא בנו של מרון המשגיה, הגאון רבי שמחה זיסל ליבוביץ זצ"ל, למסע היסטורי ומרגש לעיירה מיר אל מסע הקדוש התלוו בו, הרב ירוחם, יחד עם בני אחיו (הג"ר משה לייב זצ"ל) - הרב ירוחם והרב חיים עוזר. עם הגיעם למוסקבה, נחשפו

< מול הקבר שניצל באופן ניסי, לא יכלו לעצור את דמעוניהם. רבי שמחה זיסל רכן אל הקבר בהתרגשות עצומה; הייתה זו הפעם הראשונה מזה חמישים שנה שבה פקד את קבר אביו.

"מגלגלים זכות" - התגלית על קברו של הגאון רבי יהושע זליג זצ"ל

זיהויו המוחלט והוודאי של קבר המשגיח התאפשר הודות להשגחה פרטית נוספת, הקשורה לדמות הוד עלומה - הגאון רבי יהושע זליג אוסטרובסקי זצ"ל. כאשר ניגשו לבחון את השטח ששרד את המחרשה, הבחינו כי בסמוך לקבר המשגיח נותרה מצבה נוספת שלמה. הייתה זו מצבתו של רבי יהושע זליג, אשר נקבר בסמיכות למרן המשגיח, והודות לכך זוהה המקום באופן מוחלט ונטול ספקות.

רבי יהושע זליג היה דמות פלאית של תלמיד חכם עצום וצדיק מופלא, מחשובי הלומדים בישיבת וולוז'ין, אשר החזיק בכתב סמיכה נדיר מהנצי"ב מוולוז'ין זצ"ל בו הפליג בשבחיו, בשקידתו וביראתו. הגאון רבי אברהם צבי קאמאי זצ"ל, אב"ד מיה, נהג לכנותו בחרדת קודש "שולחן ערוך אבן העזר". למרות גאונותו, סירב רבי יהושע זליג לשאת במשרה רבנית רוב ימיו, למעט תקופה קצרה בה כיהן ברבנות העיר ראקוב, כאשר רבה של העיר, הגאון רבי אברהם קלמנוביץ זצ"ל, יצא לארצות הברית. מסופר כי כאשר מרן החפץ חיים זיע"א שמע על מינויו זה, הגיב בהתפעלות: "הוא לא צריך לקבל 'מקום', הוא בעצמו הרי 'מקום'!". משפחתו של רבי יהושע זליג חוותה טרגדיות נוראיות: בנו הבחור יוסף הי"ד נרצח באכזריות על ידי הקוזאקים, אחיו למד בישיבת מיר וראה את הרצח בעיניו ונפטר מרוב צער, ובתו שרדה את השואה אך בנות אחרות נספו.

עם העובדה שקברו נותר שלם בחלקה חרושה זו היא פלא, והעובדה שבזכות קבר זה זוהה בוודאות ציונו של מרן רבי ירוחם זצ"ל, ממחישה את מאמר חז"ל כי "מגלגלין זכות על ידי זכאי".

המצבה המחודשת וזכר הקדושים

במהלך אותו ביקור מרגש בתשמ"ט, ניגש רבי שמחה זיסל למלאכת שיקום הקבר. הוא הביא עמו במיוחד מארצות הברית מצבה חדשה ומפוארת, שעליה נחקק במדויק הנוסח המקורי שהיה על המצבה לפני החורבן. הנוסח המרטיט זועק: "פה נגנו ארון הקודש, ונעלם אור שבעת הימים, הרב הדומה למלאך ה', אבינו רב ישראל ופרשיו...".

תוספת אחת בלבד התווספה לנוסח הישן: אזכור שמות ספריו המפורסמים, "דעת חכמה ומוסר" ו"דעת תורה", שיצאו לאור רק לאחר פטירתו על ידי בניו. כמו כן, בשולי המצבה נחרטה מצבת זיכרון קורעת לב לבנו של המשגיח, הר"ר ישראל הלוי, אשתו וילדיו

הי"ד, אשר נהרגו על קדושת השם בידי הנאצים ימ"ש.

שועלים חילכו בו - בניין הישיבה וגיא ההריגה

משם, המשיכה המשלחת לביקור כואב בהיכל ישיבת מיה הבניין ההיסטורי אמנם עמד על תלו, אך תוכו נחרב לחלוטין וקול התורה נדם בו. המקום שממנו יצאה תורה לכל עולם הישיבות, הוסב על ידי השלטונות לבית דואר רוסי. בקומה העליונה של המבנה, במקום המקודש שבו שכן "בית המוסר" וחדרו הפרטי של המשגיח רבי ירוחם זצ"ל, פלשו שתי משפחות רוסיות מקומיות והקימו שם את דירות מגוריהן.

גם ב"שול הויז" - המבנה שאיכלס בעבר שלושה בתי כנסת שוקקי חיים - התגוררו משפחות גויים, ובתי הרב וראש הישיבה נהרסו כליל. פקדי הדואר שהחתימו מעטפות בהיכל הישיבה לא ידעו כלל כי על הספסלים הללו ישבו גדולי ישראל והתייגעו בתורה ויראה תחת שבת הדרכתו של מרן המשגיח.

שיאו הכואב של המסע היה הביקור בקבר האחים בעיירה. בניגוד לעיר מינסק, בה הייתה מצבה שהזכירה באותיות עבריות את הנרצחים היהודים, הרי שבמיר הוקמה אנדרטה רוסית שהתעלמה לחלוטין מיהדותם של הקדושים. על האנדרטה נכתב בשפה הרוסית בלבד כי טמונים בה "אנשים חפים מפשע ואוהבי שלום", ללא כל זכר לעובדת היותם יהודים שנרצחו רק בשל יהדותם.

בקבר אחים זה טמון גם רבה האחרון של העיירה מיה, הגאון רבי אברהם צבי קאמאי זצוק"ל הי"ד. רבי אברהם צבי סירב בתוקף להימלט מהעיירה עם תלמידי הישיבה בשנת ת"ש, באומרו כי כרב המקום עליו להישאר עם קהילתו בכל מצב. ביום י"ח בחשוון תש"ב, נלקח הרב קאמאי לגיא ההריגה יחד עם כאלפיים מבני עיירתו. עדות מצמררת על רגעי האחרונים שנמעה מכלי ראשון על ידי מורנו הגאון רבי נחמן ליבוביץ שליט"א, ששמע זאת מפיו של תלמיד הישיבה מבחור מבוגר בישיבה, רבי זלמן מירנקר זצ"ל (שנפטר לפני כמה שנים בבחרותו). רבי זלמן היה נוכח בעצמו בזמן ההריגה, הצליח להתחבא מאחורי עץ, ניצל בנס ונמלט עד שזכה להגיע להיכל הישיבה בירושלים.

מעדותו האישית והנדירה עולה, כי במעמד הנורא דרש הרב קאמאי בפני קהילתו דברי התעוררות על מצוות קידוש השם, והכריז כי הם זוכים ללכת בדרכו של רבי עקיבא שמסר נפשו על קדושת ה'. למרות שניתנה לרב אפשרות למלט את נפשו ברגע האחרון, הוא סירב לנטוש את צאן מרעיתו. רבי זלמן העיד כי ראה ושמע בעיניו ובאוזניו את ה"מירער רב" מבקש מהמרצח הנאצי ימ"ש להיכנס קודם לתוך הקבר ורק אז שיירה בו, כדי שדמו הטהור לא יישפך בחוץ ותתקיים בו כדן קבורה יהודית. בגיא ההריגה נורא

זה התייחדה המשלחת עם זכר הקדושים.

במהלך המסע, שיתף הג"ר שמחה זיסל זצ"ל עדויות נדירות על הנהגות אביו, המשגיח זצ"ל, ששיקפו את גדלותו העצומה במידות ובין אדם לחבירו אי"ה בגליון סוכות הבא עלינו לטובה, נביא את הדברים במלואם בתוספת תצלומים נדירים.

"והיו עיני ולבי שם" - חנוכת האוהל מחדש בימים אלו

וכך, מאז אותו מסע היסטורי בתשמ"ט, שב הציון בעיירה מיר להיות מוקד עלייה לרגל, ועיניהם של ישראל נושאות אליו.

כעת, במלואת תשעים שנה להסתלקות מרן המשגיח זצוק"ל, נרשם ציון דרך היסטורי נוסף ומרגש בבית העלמין העתיק במיר. לאחר שנות עזובה, ולאור הצורך הדחוף להעניק מקום תפילה ראוי ומכובד להמוני העולים, התקבצו מארץ הקודש ומארצות הברית צאצאיו ותלמידי תלמידיו של המשגיח למעמד חנוכת האוהל החדש והמפואר שנבנה על הציון.

בראש משלחת הקודש עמד נכדו, מורנו הגאון רבי נחמן ליבוביץ שליט"א. מלאכת הקמת האוהל, עיצובו ושחזורו המדויק, התאפשרה הודות לתרומתו המיוחדת והנדירה של הר"ר זאב וולמארק הי"ו מארה"ב, אשר נטל על עצמו את עול המימון. כמו כן, הפרויקט קרם עור וגידים בעזרתו ובהשתדלותו הרבה של איש מסירות הנפש, מקים עולה של תורה בבלארוס בדורנו, הרב משה פימה שליט"א, שדאג לכל האישורים והלוגיסטיקה המסובכת מול השלטונות המקומיים.

במעמד רב רושם של קבלת עול מלכות שמים, ומתוך התרגשות עצומה ורגשות גואים, נפתחו דלתות האוהל החדש. חברי המשלחת נכנסו למבנה המפואר המגן על הציון מפני פגעי השלג והחום, ונשאו תפילה מיוחדת על הכלל ועל הפרט. כפי שנכתב בספרי ימי הישיבה, העתירו המשתתפים לישועת עולם התורה ולהצלחתו מידי רודפיו בעת צרה זו, מתוך אמונה כי זכותו הגדולה של בעל ה"דעת תורה" ושומר משמרת המוסר תעמוד לכלל ישראל.

בוועד לשמירת ציון המשגיח מביעים סיפוק רב ועצום עם השלמת המלאכה. "זהו יום חג לעולם התורה", מציניים בוועד. כעת, תשעים שנה לאחר שהשמש שקעה, הוקם האוהל מעפר, והמוני בית ישראל יכולים לשוב ולפקוד את הציון הקדוש בעיירה מיר בבטחה, ברווחה, ובכבוד הראוי למי שהעמיד את קרן התורה והמוסר בדורות האחרונים.

*

אי"ה בגליון חג הסוכות המורחב הבעל"ט, נרחיב ביריעה היסטורית זו ונביא את הכתבה המלאה, הכוללת את סיפורי ההוד המופלאים, בתוספת תצלומים מרהיבים ונדירים מגילוי הקבר והעיירה מיה.

מבאר רבותינו > המשך מעמ' 2

יידע למקורביו ובני משפחתו, מאמצים רבים השקיע בהסתרת המחלה וזאת כדי שלא להעציב את לבבם, אירע פעם כאשר גברו ייסורי מחלתו ובשבת אחת שכח להודות לאשתו על הצילונת הנפלא, כמנהגו מדי שבת בשבת, או אז התגלה למקורביו דבר המחלה הקשה המקננת בגופו ועושה בו שמות, אשר הצליח היטב לכסותה במאור פניו וצהלתו התמידית.

רבי חיים זאב היה רגיל לומר לאשתו בכל שבת לאחר הסעודה: "אה! צילנת כזה עוד לא היה!" והסביר לי פעם, שאינו אומר דבר שקר חלילה, אלא זוהי האמת לאמיתה, כי צילנת כזה בדיוק - באמת עוד לא היה. היה רק יותר מלוח, או פחות מלוח, עם יותר שמן או פחות שומן... אבל בדיוק כזה - לא היה.

עם התגברות מחלתו והוא עודנו בימי העמידה, השתדל רבי חיים זאב ככל האפשר שדבר מחלתו לא

מידה זו של הכרת הטוב היתה טבועה בדמו של מרן המשגיח הגה"צ רבי חיים זאב פינקל זצ"ל והיתה לתו חיו, כל מי שפעל דבר מה עבורו, הרגיש כי חב הוא לו את נפשו והשתדל בכל מאווד לגמול לו טובה על טובתו, ובפרט לבני משפחתו ומקורביו שהיטיבו עמו, והיה מחפש דרכים ואפשרויות כיצד להביע את הכרת טובתו אליהם.

מספר חתנו הגאון רבי אביגדר נבנצל שליט"א: חותני

מכתבי רבותינו

"וכעת גם כן אני כותב רק בגדר התעוררות, לעורר אותך אף מעט, קודם ראש השנה הבעל"ט, שלא תהיה שוטף כל כך, כי אם לקבוע עתים לתורה, וללימוד המוסר, באיזה מן הספרים, כמו השערי תשובה לר"י, וברוב עיון והתבודדות, ודוקא בכל יום..."

לפעמים ברעיוןך על בוראך שבראך, כענין וזכור את בוראך (עיי' שע"ת לר"י ב, א), בהתעוררות ורעיונות מסוגלות לזה, כבר לא היית אזור באמריקה. והיית זוכר אף לכתוב ולדבר אודות איזה דבר שבקדושה.

וכעת גם כן אני כותב רק בגדר התעוררות, לעורר אותך אף מעט, קודם ראש השנה הבעל"ט, שלא תהיה שוטף כל כך, כי אם לקבוע עתים לתורה, וללימוד המוסר, באיזה מן הספרים, כמו השערי תשובה לר"י, וברוב עיון והתבודדות, ודוקא בכל יום. ומתחילה תתנהג כן עד יוה"כ הבעל"ט, ואולי תוכל לקבל עליך איזה קבלה לשנה הבעל"ט גם כן לכל הפחות קביעות עתים לתורה בכל יום. וללימוד המוסר איזה פעמים בשבוע. ובלא זה איני יודע, ואתמהה, איך תוכל אף להתפלל ולהניח תפלין בכל יום, אין זאת כי אם מצות מלומדה.

דורך דו"ש באה"ר...

קיג ב). אכן גם בזה הסתפקתי. ובאמת אין לי השערה איך אתם בארצכם תוכלו להחזיק מעמד. אני נמצא כעת בארץ אשכנז, ואני מרגיש נפילה מיום ליום ר"ל. אחכה על יום שאוכל לברוח למקומי. מקום מקדש ה': מקום שאוירה זך וקדוש בכמה קדושות, בתורה, ותפלה, ומוסר, ומדות, וד"א, והרבה מע"ט. ולהיפוך במקום בלא כל דבר שבקדושה. ואף אוירה מטומאה. ואף בלא מוסר וד"א. בלא בוש ובלא חסד. אתמהה מאוד איך תוכלו לעמוד מעמד. אנכי איני מאמין בכך. יותר קרוב שאתם מכסים זה על זה. ואין לי להראות מופתים על זה. והראיה שמודה אתה במקצת. ואף תבוש לבוא בכתובים לפעמים, כי אם פעם אחת בשנה, ואף גם זאת אחרי שאעורר אותך. בלי ספק שלו למדת מוסר, כבר היה לך געגועים, ותזכור עלינו, ולא נתרקת כל כך. ואף אם לו היה לך איזה קביעות עתים לתורה, בגדר חוק ולא יעבור, בכל יום ויום, אף גם אז לא היית שוכח כל כך. ואם לו היית זוכר

מכתב התעוררות נוקב ממרן המשגיח הגה"צ רבי **ירוחם ליכוביץ** זצ"ל (דעת חכמה ומוסר חלק ג - מכתבים מכתב רמו) לבן אחיו שבאמריקה, בו הוא זועק מדם ליבו על הסכנות הרוחניות שבארץ החדשה. באגרת זו תובע המשגיח באהבה לקבוע עיתים לתורה ולספרי מוסר, כהכנה הכרחית לקראת ימי הדין הקרבים.

שלום לך יקירי ומחמדי...

בימים האלה היינו יחד איזה ימים עם הרב... מניו יורק. הוא מכיר אותך היטב. ובטח אתה מכיר אותו גם כן. ונתן לי ממך פ"ש [=פריסת שלום]. וגם טוב. והיה לי לשמחה רבה. אף כי באמת באחיכם באמריקה אתם גומלים זה את זה, ובזה אתם אוהבים זה את זה, ואין זה סימן כל כך טוב. כולכם אתם מרגישים רק על האירופיים. ואתם מעלים את האמריקנים. וחוששני מאוד, כידוע מצוואת חם לכנען בנו (פסחים